

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
PETICIJŲ KOMISIJA**

**IŠVADA
DĖL VILIJOS LAZAUSKAITĖS PETICIJOS**

2022 m. rugpjūčio 31 d.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija 2022 m. rugpjūčio 31 d. posėdyje iš esmės išnagrinėjo Vilijos Lazauskaitės peticiją ir priėmė sprendimą teikti Seimui išvadą atmesti šioje peticijoje pateiktą pasiūlymą pakeisti Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymą ir nustatyti teisę atliekų turėtojams patiems pasirinkti atliekų tvarkytoją. Sprendimas priimtas, atsižvelgus į Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos, Lietuvos savivaldybių asociacijos, Kauno miesto savivaldybės administracijos nuomones ir dėl išvadoje išdėstytų motyvų.

Pareiškėja teigia, kad Atliekų tvarkymo įstatymas nenumato galimybės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriui teikti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų, t. y. komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriumi ir atliekų tvarkytoju negali būti tas pats subjektas. Savo poziciją pareiškėja grindžia tuo, kad įstatyme yra išskirtos atliekų ir komunalinių atliekų sąvokos, ir, anot pareiškėjos, komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriui suteikiama teisė teikti ne komunalinių atliekų, o atliekų tvarkymo paslaugas.

Pažymėtina, kad Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 6 dalyje apibrėžta sąvoka „atliekos“ yra bendrinė, apibrėžianti visų rūšių atliekas (komunalines atliekas, alyvos atliekas, biologines atliekas, biologiškai skaidžias atliekas, buitinės elektros ir elektroninės įrangos atliekas ir kt.). Taip pat Atliekų tvarkymo įstatymo 2 straipsnio 44 dalyje nustatyta, kad komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorius – tai vienos, kelių ar visų į komunalinių atliekų tvarkymo regioną įeinančių savivaldybių įsteigtas juridinis asmuo, savivaldybės (savivaldybių) pavedimu atliekantis komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizavimo funkcijas ir (ar) teikiantis atliekų tvarkymo paslaugas. Taigi įstatymo nuostata tiesiogiai įtvirtina komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriui teisę teikti atliekų (taip pat ir komunalinių atliekų) tvarkymo paslaugas.

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu savivaldybėms deleguota komunalinių atliekų tvarkymo sistemų diegimo, antrinių žaliavų surinkimo ir perdirbimo organizavimo, sąvartynų įrengimo ir eksploatavimo funkcija (6 straipsnio 31 punktas). Atliekų tvarkymo įstatymu savivaldybei ar savivaldybės pavedimu komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriui suteikta teisė

atrinkti komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą teikiančius atliekų tvarkytojus įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka (30 straipsnio 11 dalis), savivaldybei suteikta teisė nustatyti rinkliavos ar kitos įmokos už atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydį (30² straipsnis) .

Savivaldybės (ar jų pavedimu – komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriai), vadovaudamosi Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu, komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas teikiančius atliekų tvarkytojus gali parinkti skelbdamos viešojo komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų pirkimo konkursą arba sudarydamos vidaus sandorius.

Atliekų tvarkymo įstatymu savivaldybės įpareigos užtikrinti, kad komunalinių atliekų tvarkymo paslauga būtų visuotinė, geros kokybės, nepertraukiamai teikiama, prieinama (įperkama) ir atitiktų aplinkosaugos, techninius-ekonominius ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus (30 straipsnio 7 dalis ir 17 dalies 1 punktas). Minimaliuose komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. spalio 23 d. įsakymu Nr. D1-857 „Dėl Minimalių komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kokybės reikalavimų patvirtinimo“, kurių įgyvendinimą privalo užtikrinti kiekviena savivaldybė, nustatyta, kad komunalinių atliekų tvarkymo paslauga turi būti teikiama taip, kad tenkintų atliekų turėtojo poreikius, priskirtoje teritorijoje būtų užtikrintas nepertraukiamas šios paslaugos teikimas ir susidarančių atliekų surinkimas, įgyvendinti teisės aktuose nustatyti higienos, aplinkos apsaugos ir atliekų tvarkymo reikalavimai (7 punktas).

Be to, savivaldybės įpareigos organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą taip, kad pasiektų Valstybiniame atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimu Nr. 519 „Dėl Valstybinio atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 metų plano patvirtinimo“, 260 punkte nustatytas komunalinių atliekų tvarkymo užduotis – iki 2025 m. padidinti pakartotinai naudoti paruošiamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekį, kad jis sudarytų ne mažiau kaip 55 proc. susidariusių komunalinių atliekų (iki 2030 m. – ne mažiau kaip 60 proc.), sąvartynuose šalinti ne daugiau kaip 5 proc. visų susidariusių komunalinių atliekų.

Jeigu savivaldybės nedalyvautų parenkant komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą teikiančius atliekų tvarkytojus ir neturėtų su jais sutartinių santykių, negalėtų užtikrinti, kad komunalinių atliekų tvarkymo paslauga atitiktų minėtus reikalavimus ir būtų įvykdytos nurodytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys. Suteikęs teisę komunalinių atliekų turėtojams patiems individualiai pasirinkti rinkoje veikiančią atliekų tvarkytoją, kuris teiktų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą, būtų neįmanoma užtikrinti stabilaus, subalansuoto ir nepertraukiamo komunalinių atliekų sistemos veikimo. Taip pat būtų neaišku, kuriam komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų tiekėjui priskirti mišrių komunalinių atliekų kontenerius, kuriais naudojasi daugiabučių namų būstų savininkai. Gyventojams, gyvenantiems viename daugiabutyje name arba netgi šalia esančiuose

individualiuose namuose, pasirinkus skirtingus komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos tiekėjus, paslauga pabrangtų, nes komunalines atliekas reikėtų surinkti iš tos pačios vietos, važiuojant skirtingiems komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikėjams. Taip pat padidėtų oro tarša, poveikis klimato kaitai, triukšmo lygis, o tai yra nesuderinama su „Žaliojo kurso“ tikslais.

Manytina, kad pareiškėjos prielaida dėl potencialaus komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos kainos mažėjimo, gyventojams patiems pasirinkus komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikėją, yra neteisinga, kadangi gyventojų mokamos rinkliavos ar įmokos už komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą dydis priklauso ne tik nuo komunalinių atliekų tvarkytojų patiriamų sąnaudų, bet ir nuo visų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimui būtinųjų sąnaudų (būtinųjų sąnaudų sąrašas pateiktas Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 711 „Dėl Vietinės rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo taisyklių patvirtinimo“, 6 punkte). Savivaldybės, organizuodamos komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, būtinas jų teritorijose susidarančioms komunalinėms atliekoms tvarkyti, privalo užtikrinti tų sistemų funkcionavimą (Atliekų tvarkymo įstatymo 25 straipsnis), todėl savivaldybės ar jų pavedimu komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratoriai apskaičiuoja visas komunalinių atliekų tvarkymo sistemos patiriamas, t. y. komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimui būtinąsias sąnaudas. Atsižvelgiant į šias būtinąsias sąnaudas, nustatomas rinkliavos ar įmokos už komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą dydis gyventojams. Pažymėtina, kad komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų kaina turi užtikrinti ilgalaikį komunalinėms atliekoms tvarkyti skirtos infrastruktūros eksploatavimą, jos atnaujinimą ir sudaryti komunalinių atliekų turėtojams priimtinas sąlygas dalyvauti komunalinių atliekų tvarkyme, taip pat mažinti aplinkos taršą. Todėl rinkliavos ar įmokos už komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimą dydis turi būti toks, kad iš nekilnojamojo turto objektų savininkų arba jų įgaliotų asmenų surinktomis lėšomis būtų apmokėtos visos būtiniosios sąnaudos, kurias sudaro ne tik atliekų turėtojų komunalinių atliekų surinkimo ir vežimo sąnaudos, bet ir, pavyzdžiui, atliekų surinkimo aikštelių eksploatavimo sąnaudos, sąvartynų eksploatavimo sąnaudos, netinkamų eksploatuoti uždarytų sąvartynų priežiūros po uždarymo sąnaudos.

Manytina, kad, suteikus teisę komunalinių atliekų turėtojams patiems pasirinkti, koks rinkoje veikiantis atliekų tvarkytojas jiems teiktų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugą, nebūtų užtikrintas komunalinių atliekų tvarkymo sistemos stabilus ir subalansuotas veikimas, todėl komunalinių atliekų tvarkytojų parinkimas turėtų likti tiesioginės savivaldybių atsakomybės dalimi.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos peticijų įstatymo 12 straipsnio 3 dalimi ir Seimo Peticijų komisijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 1999 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. VIII-1408 „Dėl Seimo Peticijų komisijos nuostatų patvirtinimo“, 28 punktu, Seimo Peticijų

komisijos išvada dėl V. Lazauskaitės peticijoje pateikto pasiūlymo atmetimo teikiama Seimui, taip pat siūloma įtraukti į Seimo rudens sesijos darbotvarkę Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisijos išvados dėl Vilijos Lazauskaitės peticijos“ projektą.

Komisijos pirmininkas

Edmundas Pupinis